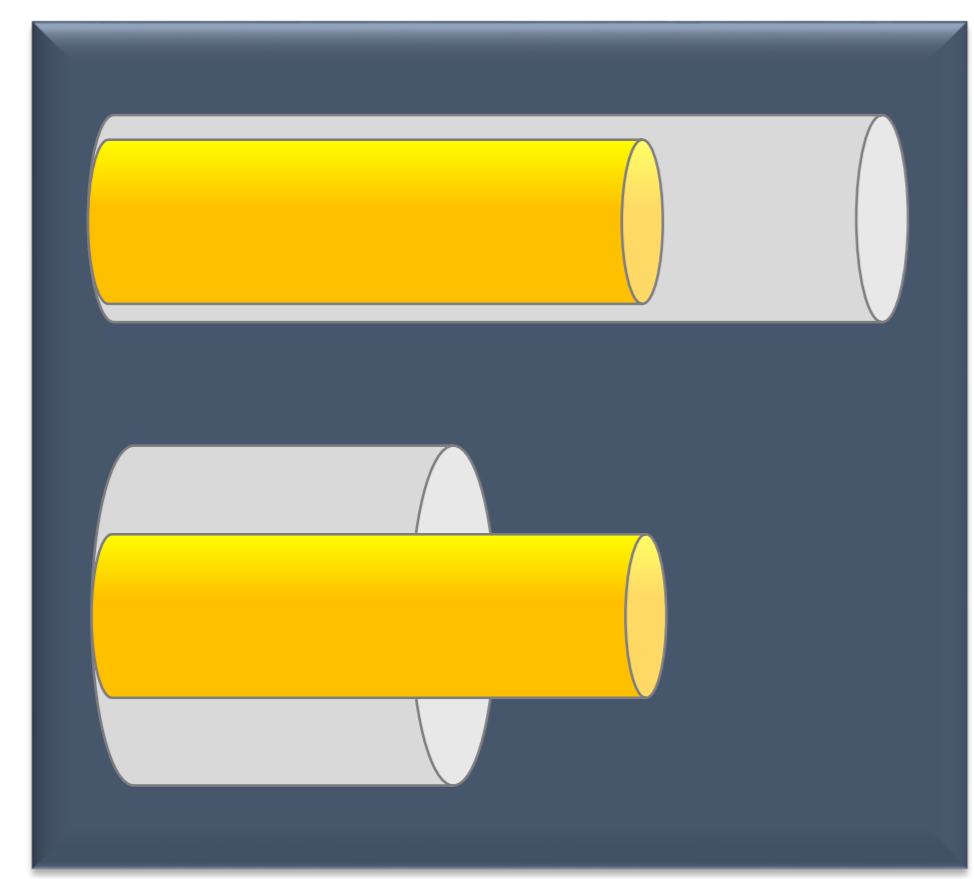

SKRĘCANIE

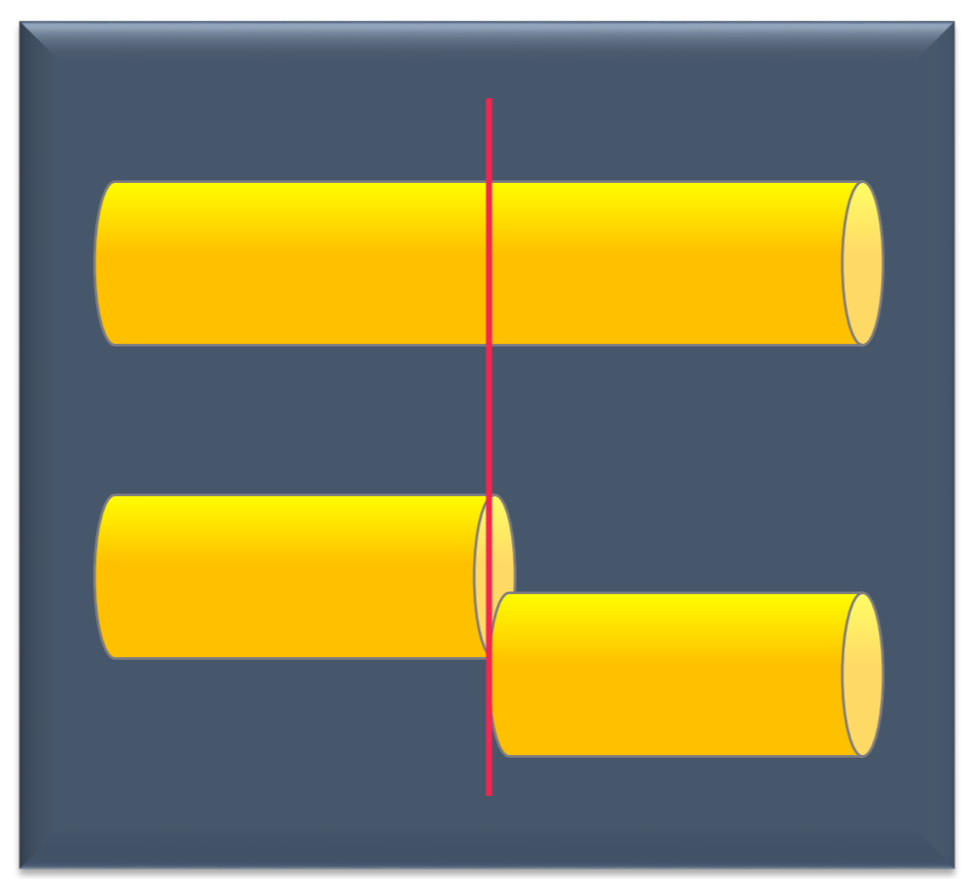

Rodzaje obciążeń

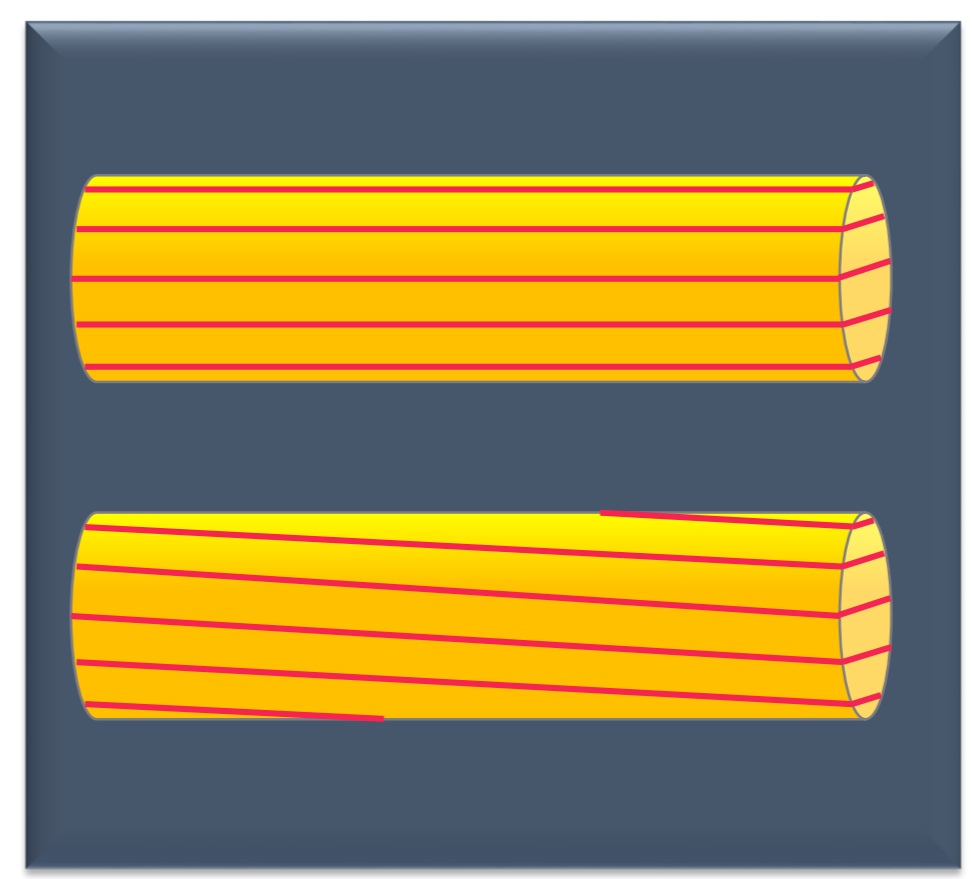
rozciąganie
i ściskanie

ściananie
techniczne

skręcanie

zginanie

KONSTRUKCJE MECHANICZNE

www.auto-swiat.pl

Największy na świecie silnik wysokoprężny

Wärtsilä-Sulzer RTA96-C

- 14 cylindrów, każdy o pojemności 1820 l,
- Moc 109 000 KM,
- Moment obrotowy 7 600 000 Nm,
- Spalanie 160 g paliwa w każdym tłoku na każdy cykl pracy,
- Waga 2,3 tys. ton,
- Wysokość 13 m,
- Długość 27 m.

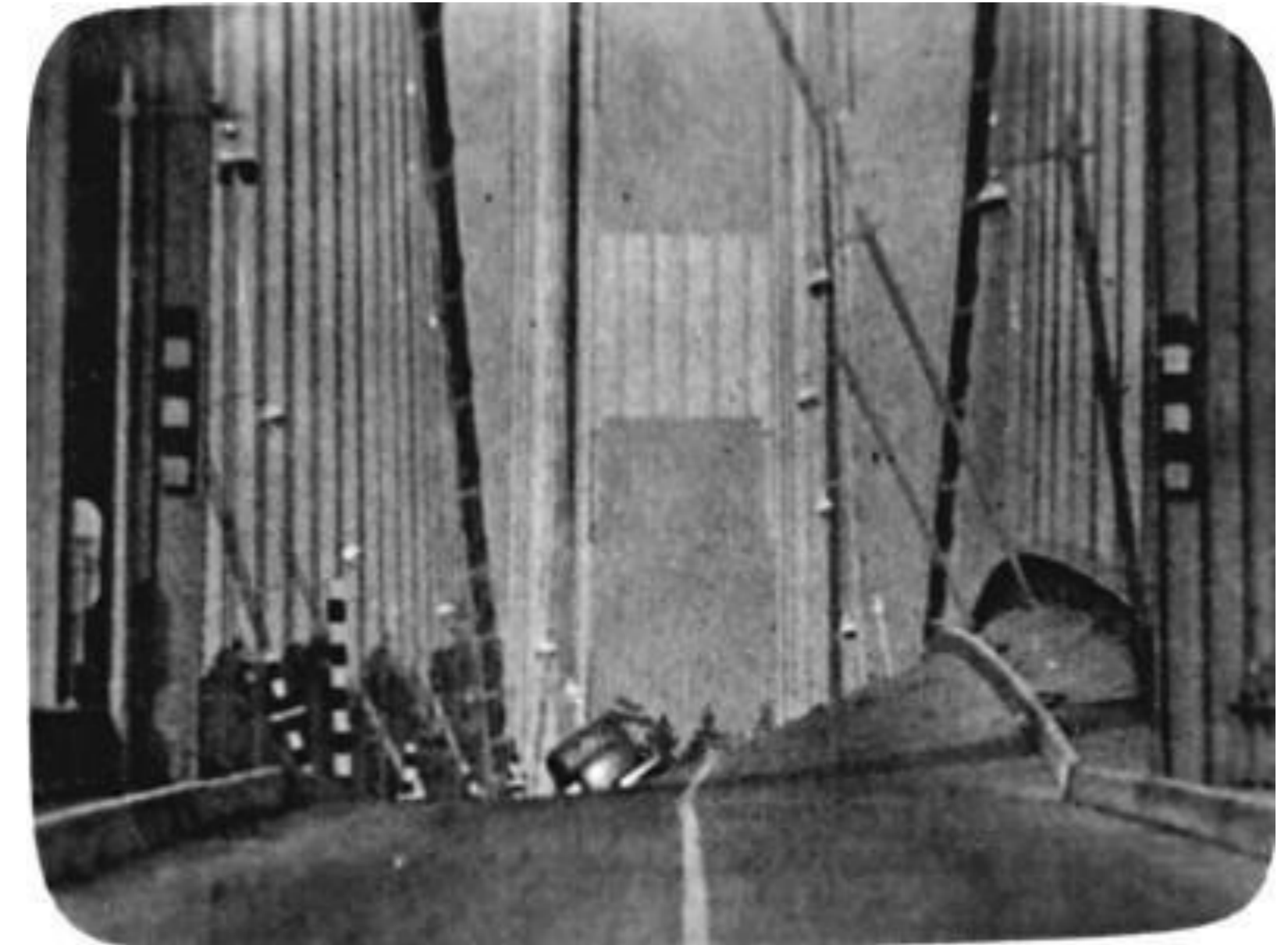
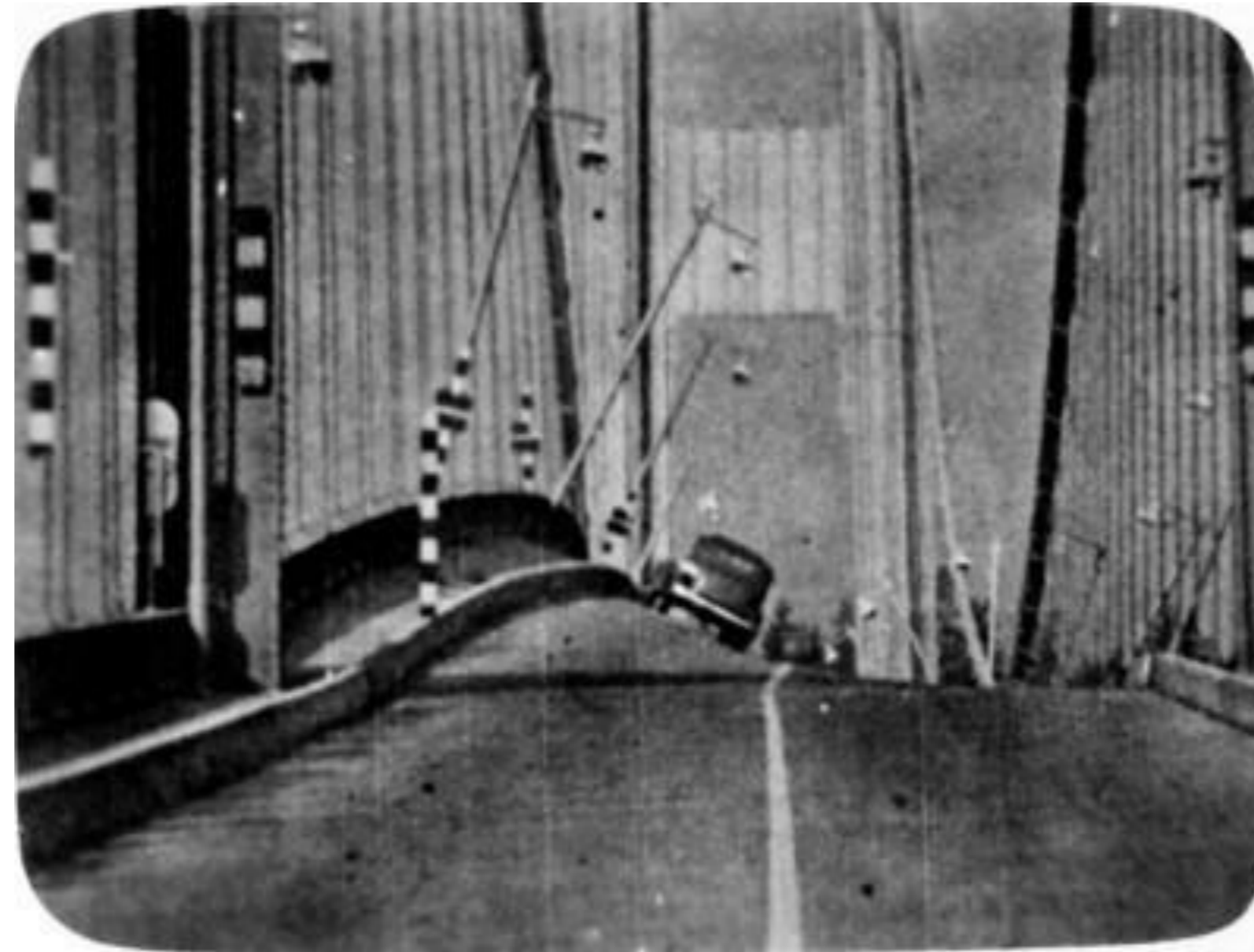
KONSTRUKCJE MECHANICZNE

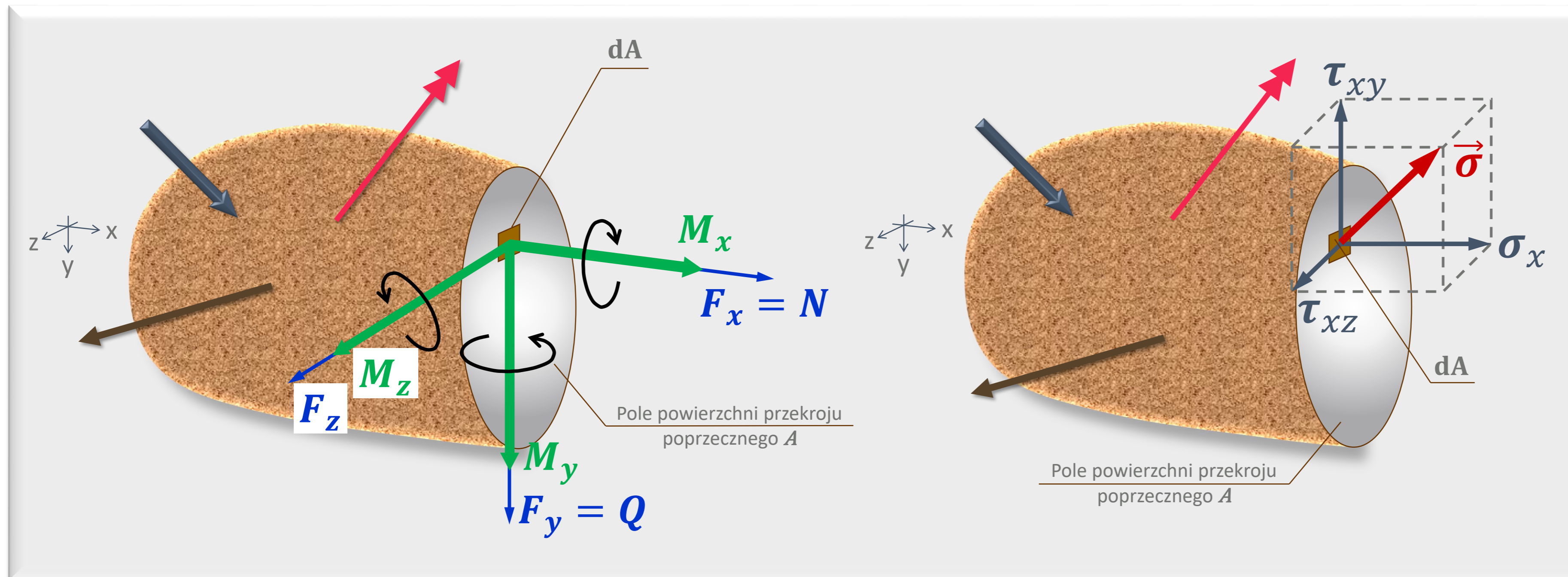
SKRĘCANIE NA CODZIEŃ

SKRĘCANIE KONSTRUKCJI

Siły wewnętrzne i naprężenia w pręcie

Ostwald M. *Podstawy wytrzymałość materiałów i konstrukcji*. Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań, 2017 r.

$$N = \int_A \sigma_x dA$$

$$F_y = \int_A \tau_{yx} dA$$

$$F_z = \int_A \tau_{zx} dA$$

$$T = \sqrt{F_y^2 + F_z^2}$$

SKRĘCANIE

$$M_s = \int_A (\tau_{zx}y - \tau_{yx}z) dA$$

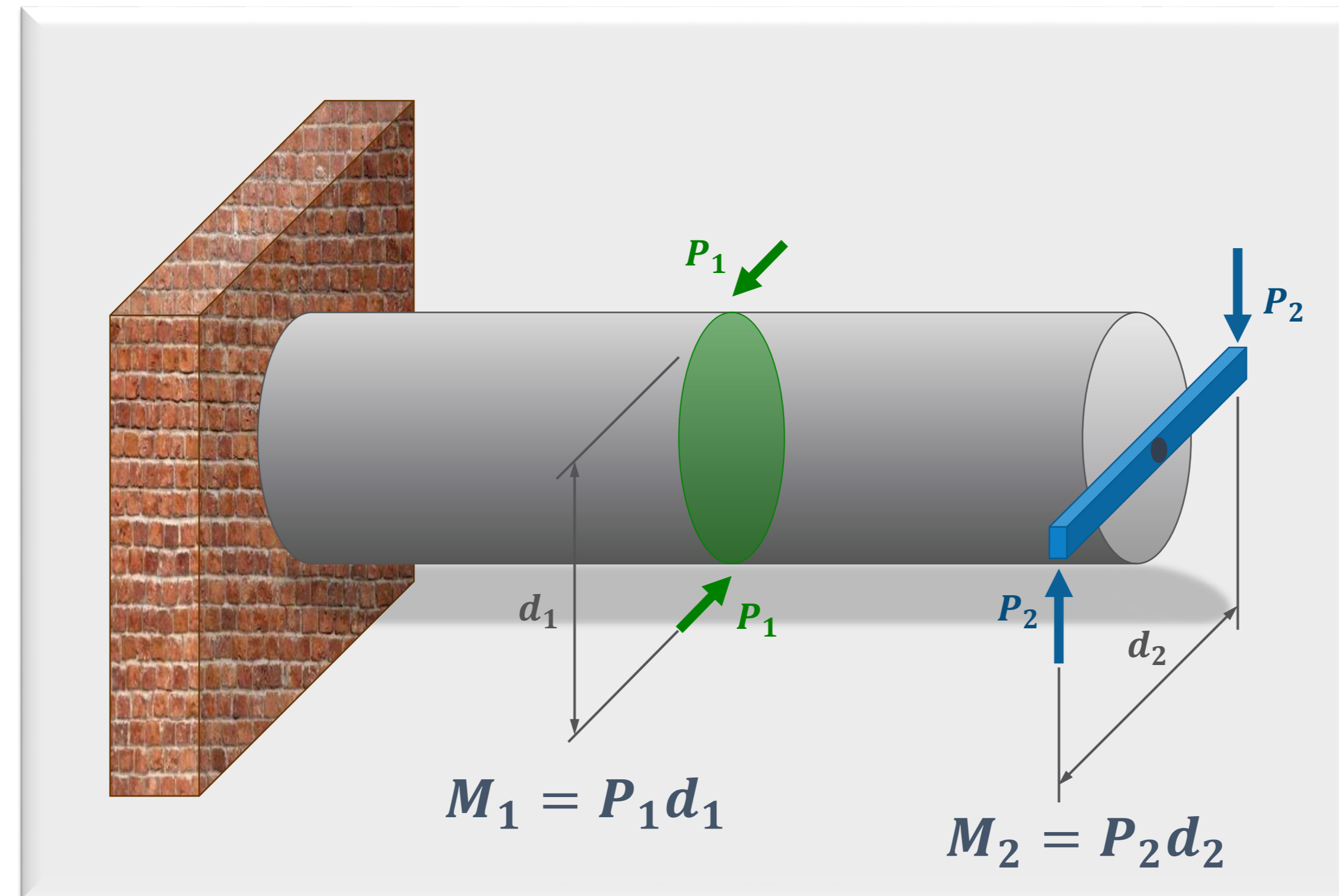
$$M_y = \int_A \sigma_x z dA$$

$$M_z = \int_A \sigma_x y dA$$

MODEL SKRĘCENIA WAŁU

Skrećenie wału jest efektem działania dwóch par sił (P_1P_1) oraz (P_2P_2) o przeciwnych zwrotach, znajdujących się w dwóch różnych płaszczyznach, prostopadłych do osi wału i oddalonych od siebie. Pary sił P_1 oraz P_2 tworzą momenty skręcające M_1 oraz M_2 .

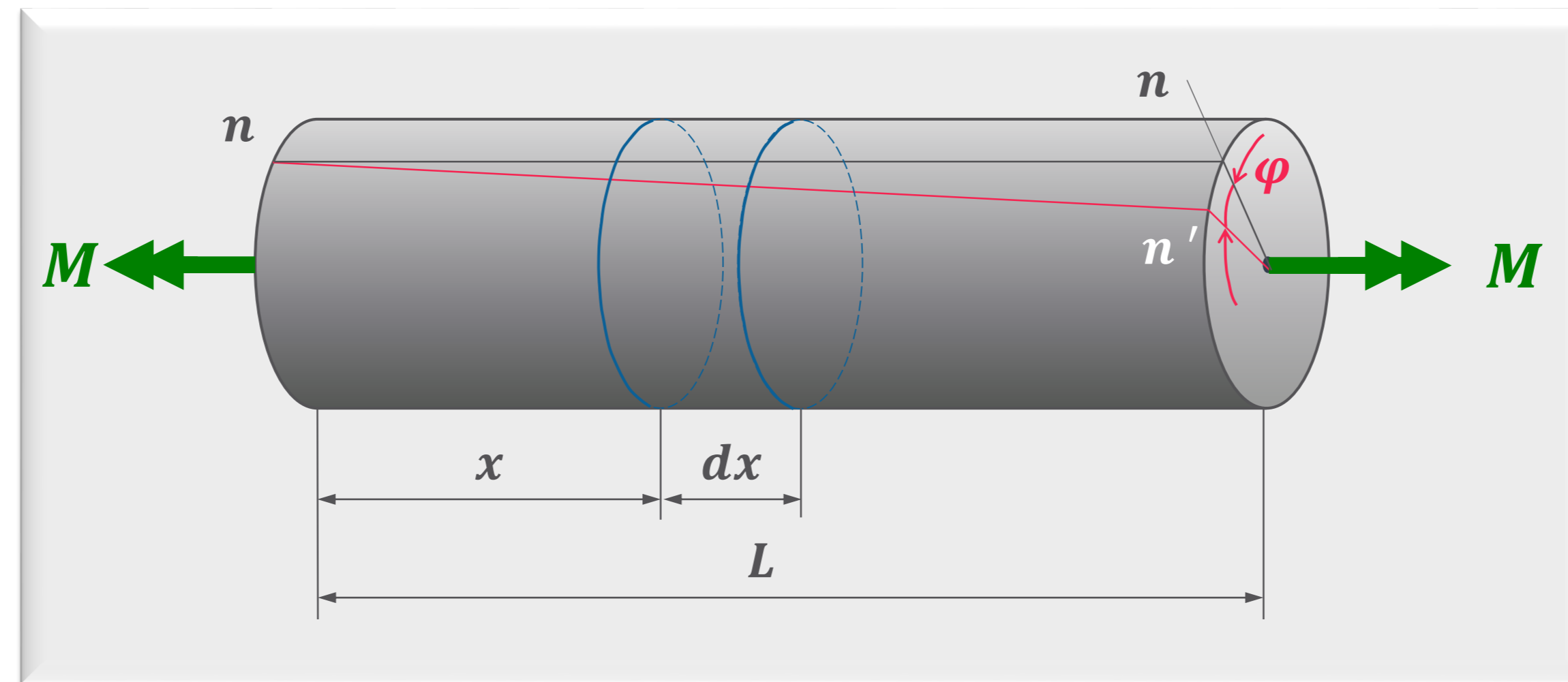

ODKSZTAŁCENIE WAŁU

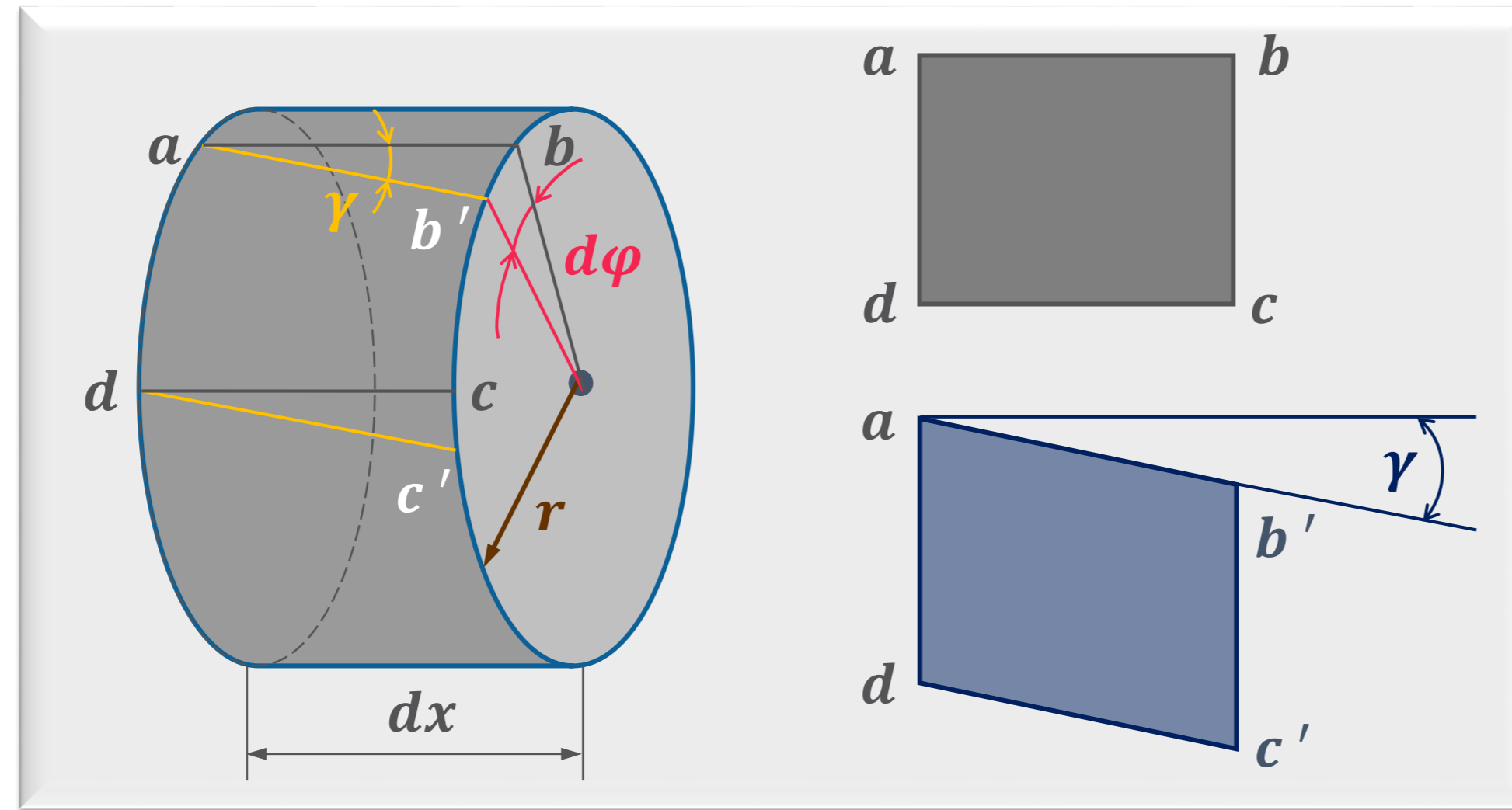
Założenia modelowe

- Oś wału jest linią prostą,
- Przekroje płaskie, prostopadłe do osi pręta, po odkształceniu pozostają płaskie,
- Odległość między przekrojami jest stała.

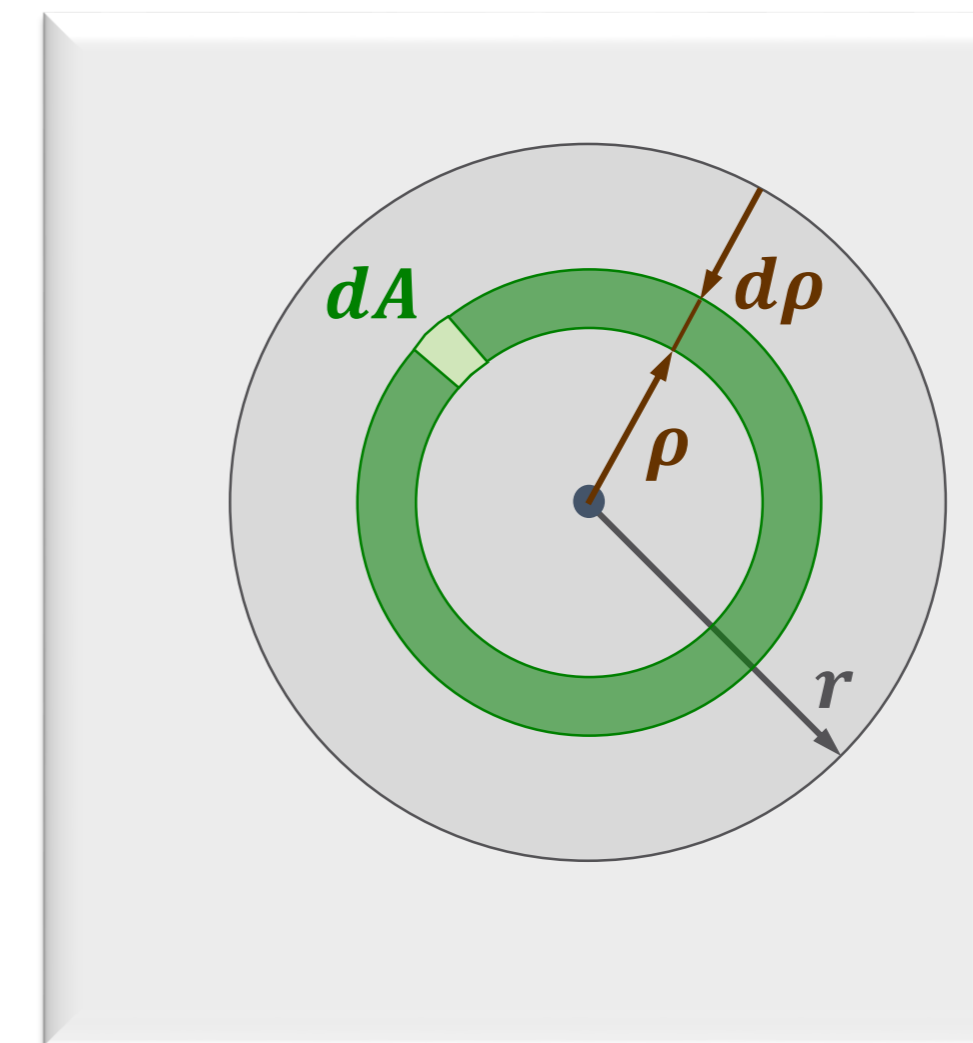

Kąt skręcenia wału φ – kąt, o który obrócą się względem siebie przekroje poprzeczne wału, oddalone od siebie o odległość L , do których zostały przyłożone momenty skręcające M .

ODKSZTAŁCENIE WAŁU

Odkształcenie powierzchni bocznej

Odkształcenie wewnętrznego cylindra

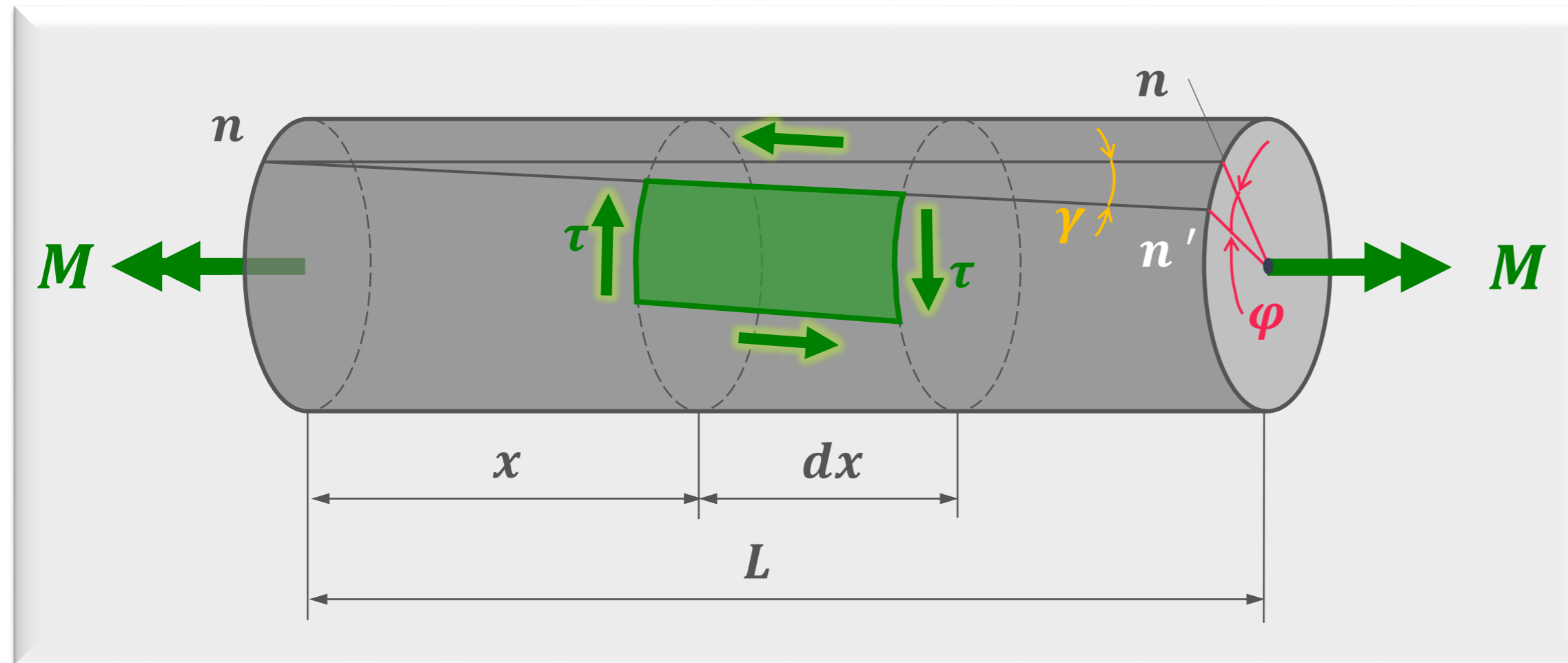
$$\gamma dx = r d\varphi \quad \longrightarrow \quad \gamma = r \frac{d\varphi}{dx}$$

$$\gamma_\rho dx = \rho d\varphi \quad \longrightarrow \quad \gamma_\rho = \rho \frac{d\varphi}{dx}$$

$$\rho_{max} = r$$

Kąt odkształcenia postaciowego γ – kąt nachylenia tworzącej (ab), która po skręceniu przyjmuje kształt *linii śrubowej* (ab').

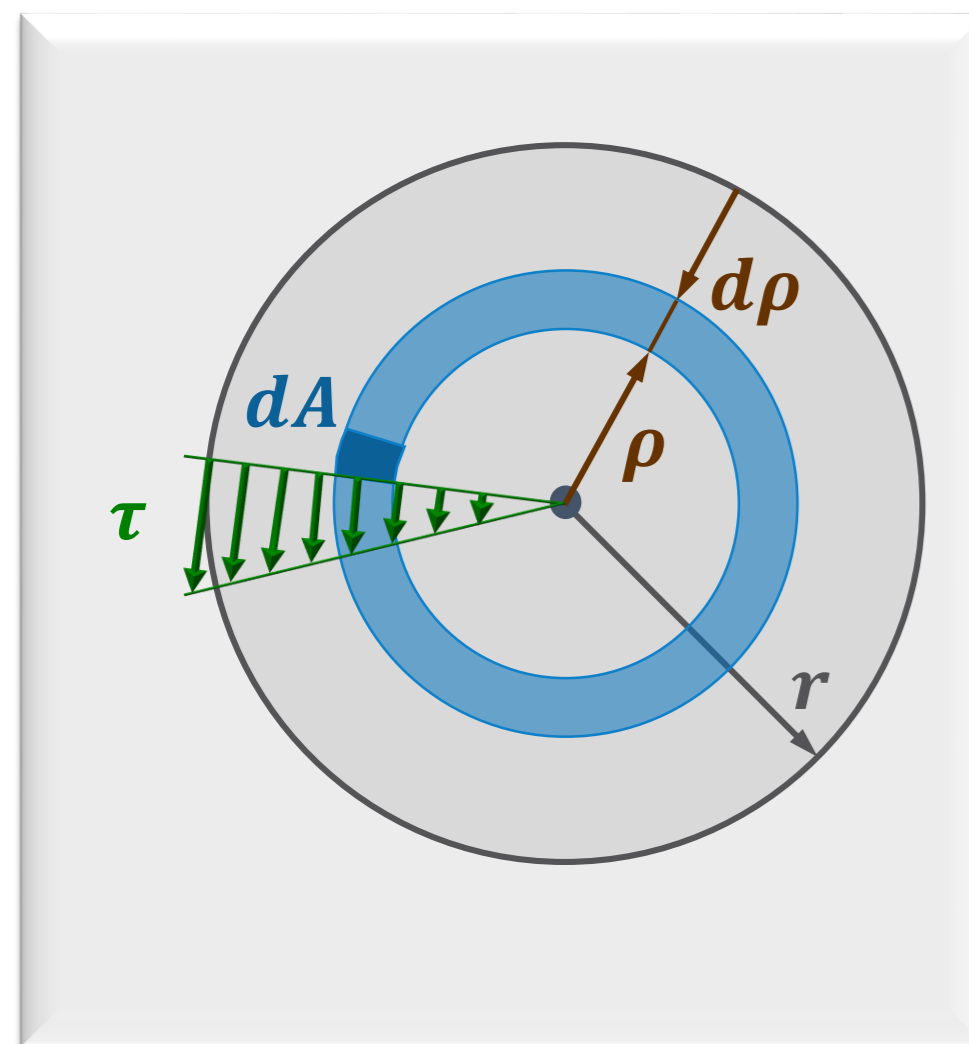
Związek między naprężeniem i odkształceniem

Prawo Hooke'a przy skręcaniu (ściananiu)

$$\tau = \gamma G$$

$$\tau = r \frac{d\varphi}{dx} G \quad \tau_\rho = \rho \frac{d\varphi}{dx} G$$

Naprężenia tnące τ oraz τ_ρ w dowolnym elemencie dA przekroju poprzecznego są prostopadłe do promienia i proporcjonalne do odległości ρ elementu od osi pręta. Największe naprężenia ścinające występują na obwodzie przekroju poprzecznego.

$$\tau_{max} = r \frac{d\varphi}{dx} G$$

Warunek bezpieczeństwa na skręcanie

$$\int_A \tau_\rho \cdot dA$$

Elementarna siła tnąca

Warunek równowagi

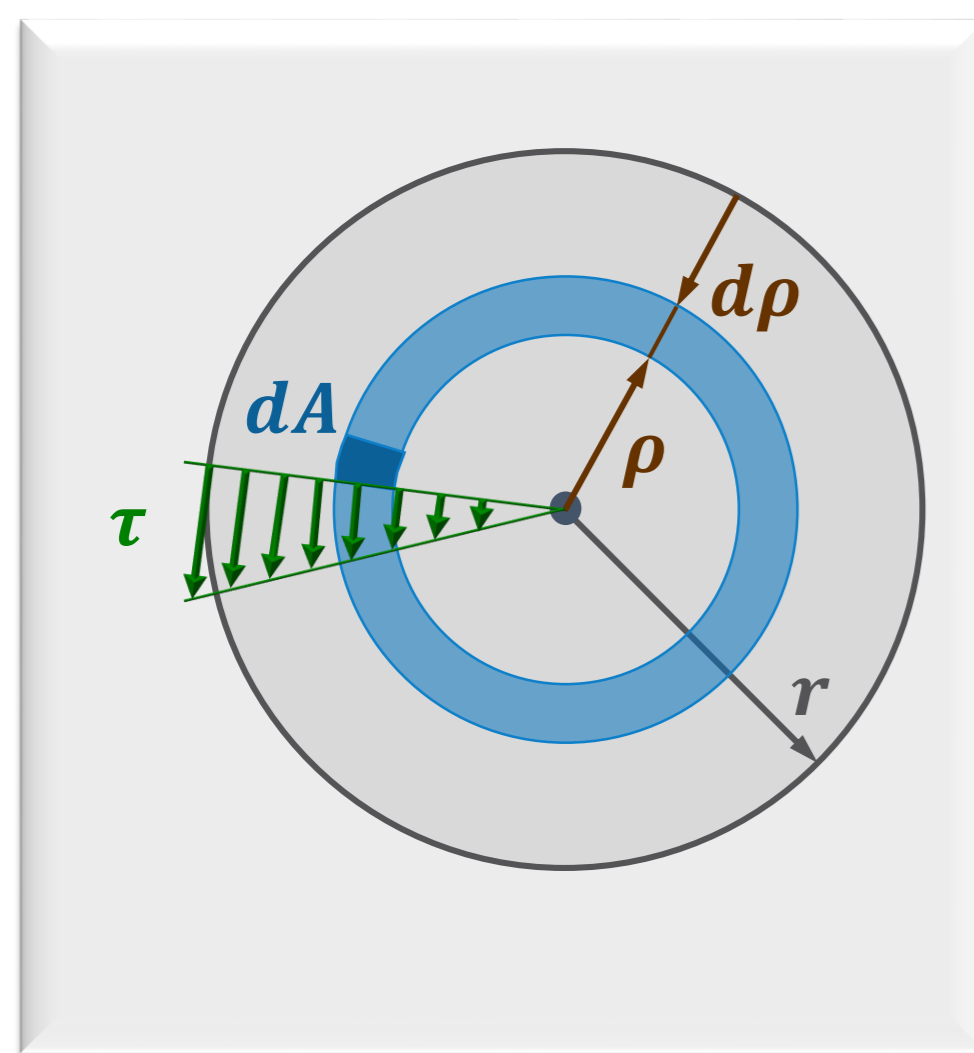
$$\int_A \tau_\rho \cdot dA \cdot \rho - M_S = 0$$

$$M_S = \int_A \rho \frac{d\varphi}{dx} G \cdot dA \cdot \rho = G \frac{d\varphi}{dx} \int_A \rho^2 \cdot dA$$

I_0

$$\tau_\rho = \rho \frac{d\varphi}{dx} G$$

$$M_S = G \frac{d\varphi}{dx} I_0 \Rightarrow \frac{d\varphi}{dx} = \frac{M_S}{GI_0}$$

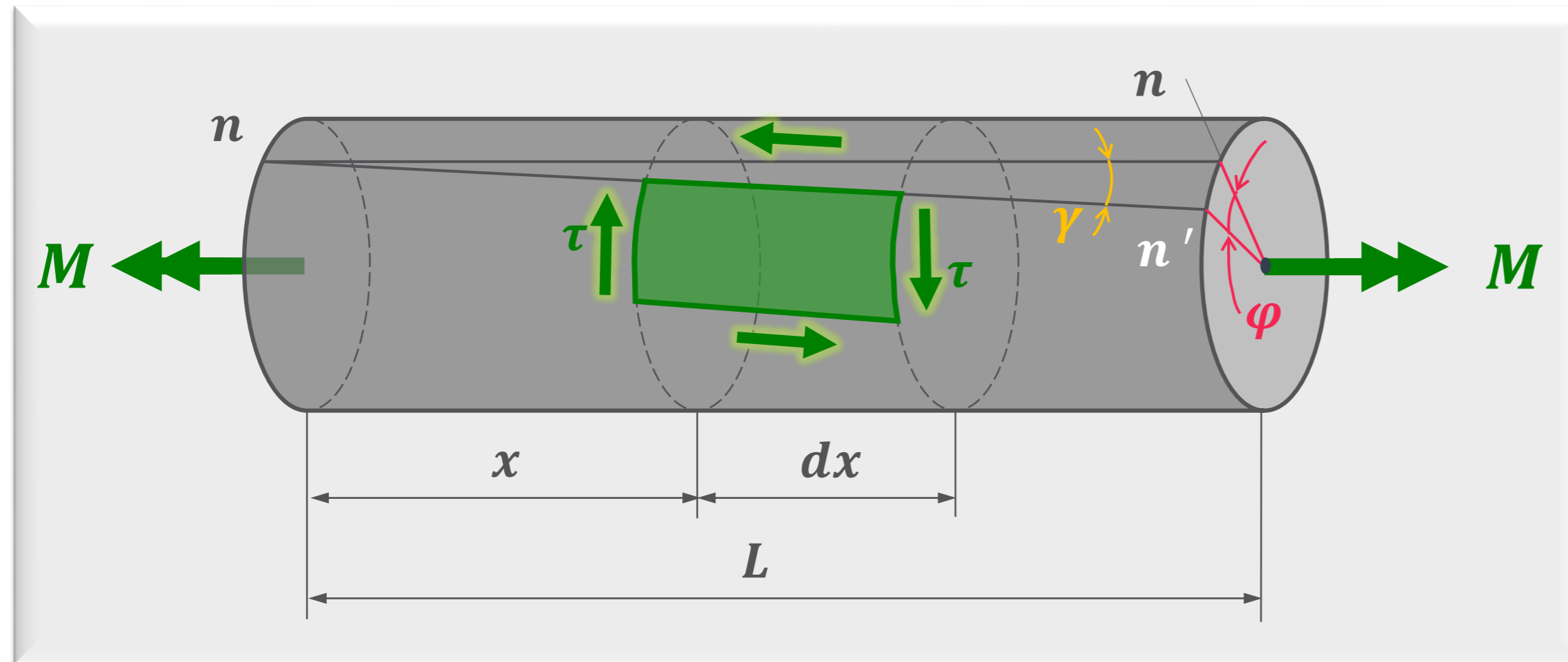

$$\tau_\rho = \rho \frac{M_S}{GI_0} G \Rightarrow \tau_\rho = \rho \frac{M_S}{I_0}, \text{ oraz } \rho_{max} = r$$

Maksymalne naprężenia skręcające (tnące)

$$\tau_{max} = r \frac{M_S}{I_0}$$

Warunek bezpieczeństwa na skręcanie

$$\tau_{max} = r \frac{M_S}{I_0}$$

$$\tau_{max} = \frac{M_S \max}{W_0}$$

gdzie

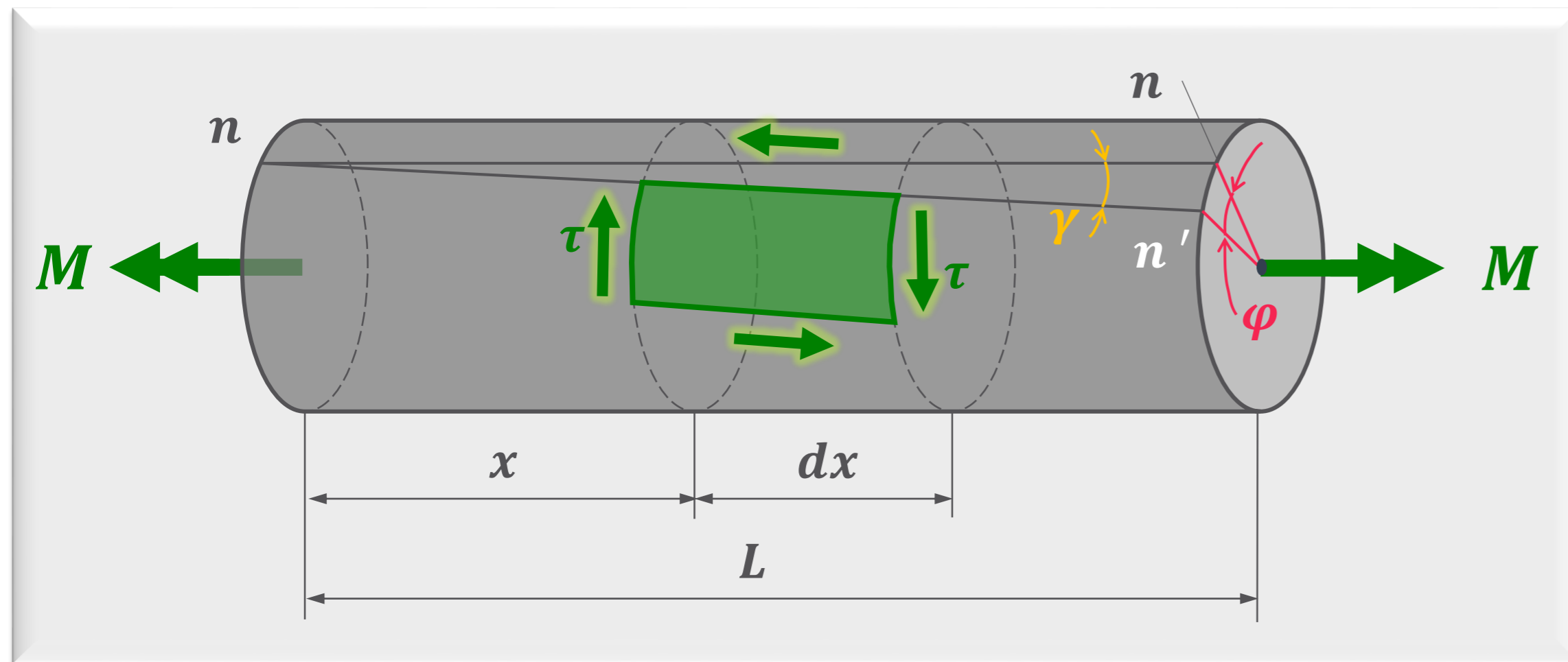
$$W_0 = \frac{I_0}{\rho_{max}}$$

Wskaźnik wytrzymałości przekroju na skręcania

$$\tau_{max} = \frac{M_S}{W_0} \leq \tau_{dop} = k_S$$

k_S - dopuszczalne naprężenia skręcające

Warunek sztywności na skręcanie

$$\frac{d\varphi}{dx} = \frac{M_S}{GI_0} \Rightarrow \varphi = \frac{M_S}{GI_0} \int_A dx \Rightarrow \varphi = \frac{M_S}{GI_0} \cdot r + C$$

$$\begin{matrix} x = 0 \\ \varphi = 0 \end{matrix} \Rightarrow C = 0$$

Warunki brzegowe

$$\varphi = \frac{M_S}{GI_0} \cdot r \Rightarrow \varphi(x) = \frac{M_S}{GI_0} \cdot x \text{ oraz } x = l \Rightarrow \varphi(l) = \frac{M_S \cdot l}{G \cdot I_0}$$

$$\varphi = \frac{M_S \cdot l}{G \cdot I_0} \leq \varphi_{dop}$$

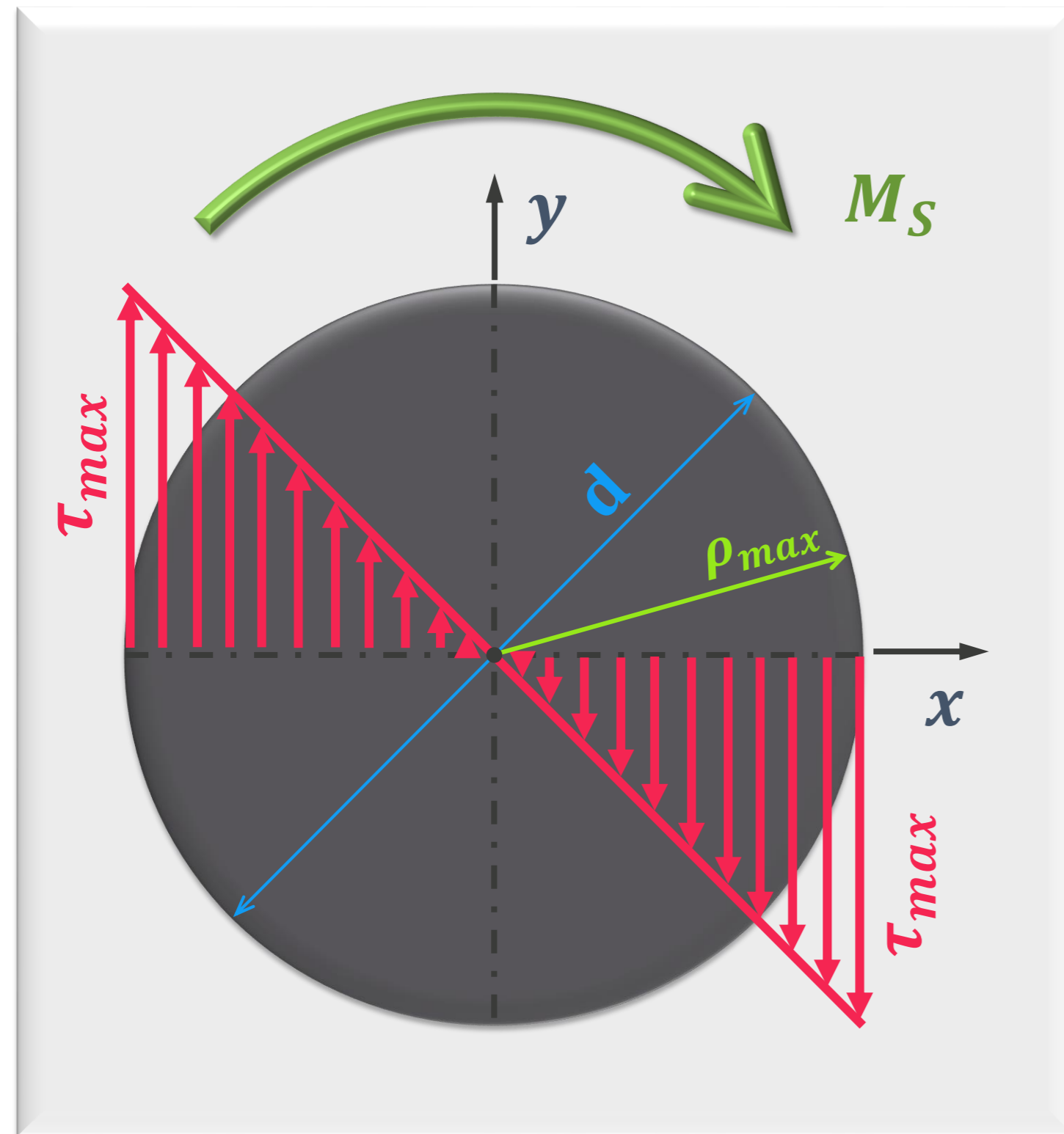
φ_{dop} - dopuszczalny kąt skręcenia

$G \cdot I_0$ - sztywność skręcenia

Rozkład naprężeń skręcających

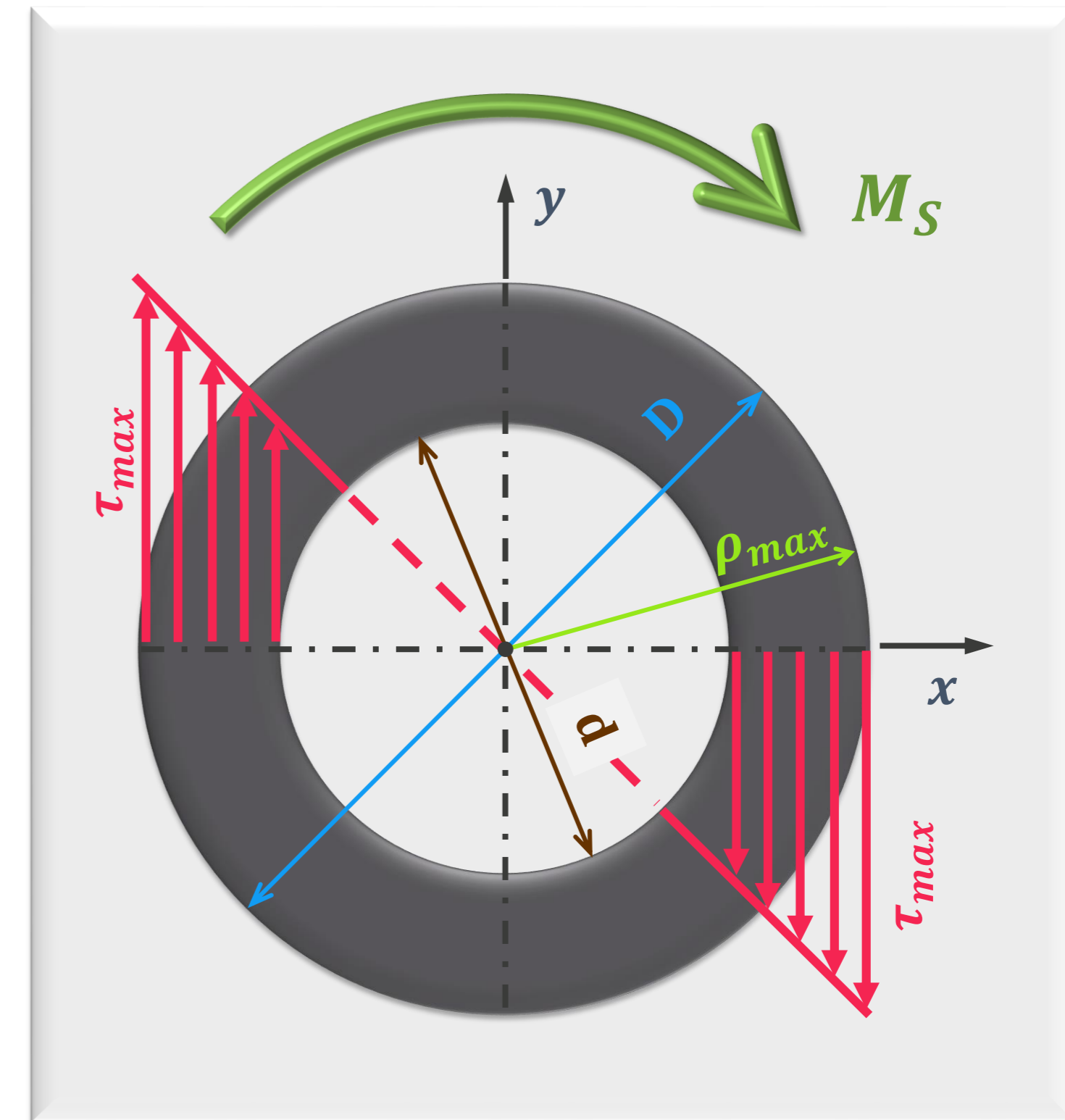

Przekroje kołowo symetryczne

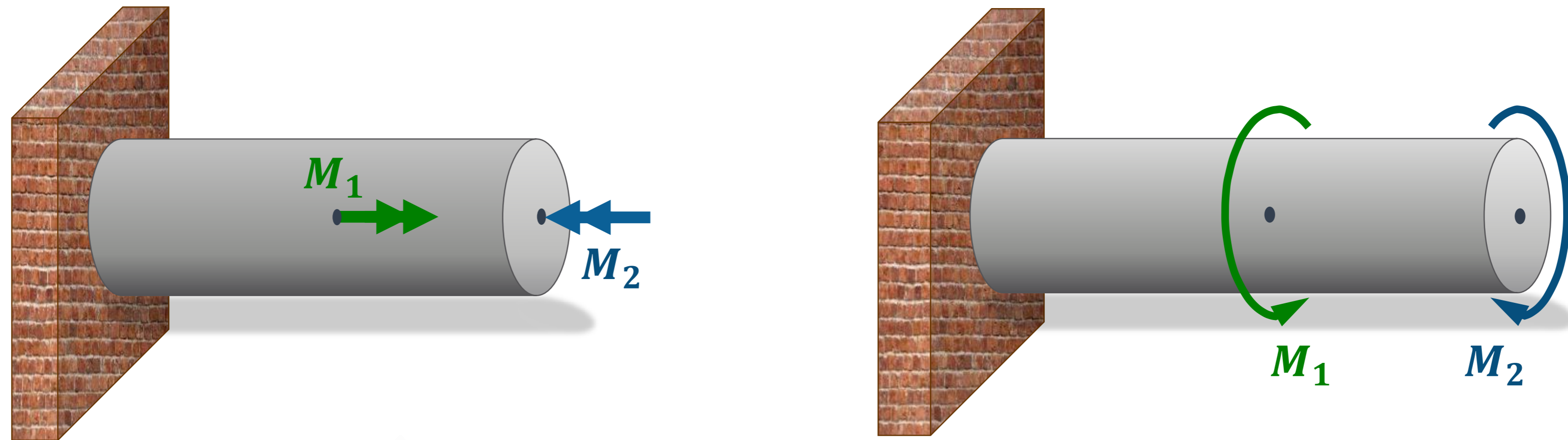

$$\tau_{max} = \frac{M_S}{W_0} = \frac{M_S}{I_0} \rho_{max}$$

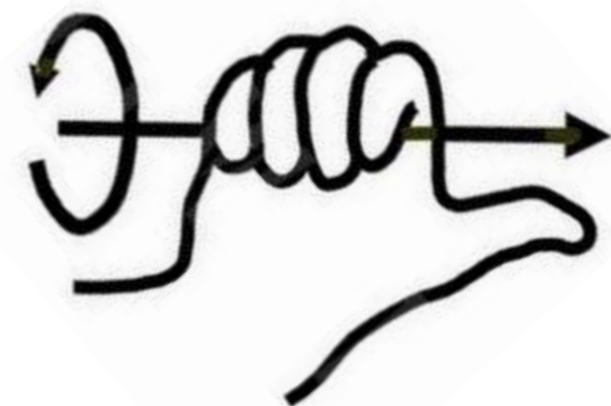
$$\varphi = \frac{M_S \cdot l}{G \cdot I_0}$$

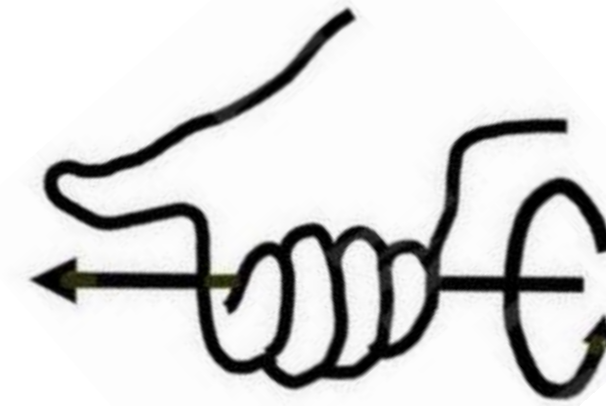
Oznaczenia momentu skręcającego

Reguła prawej dłoni

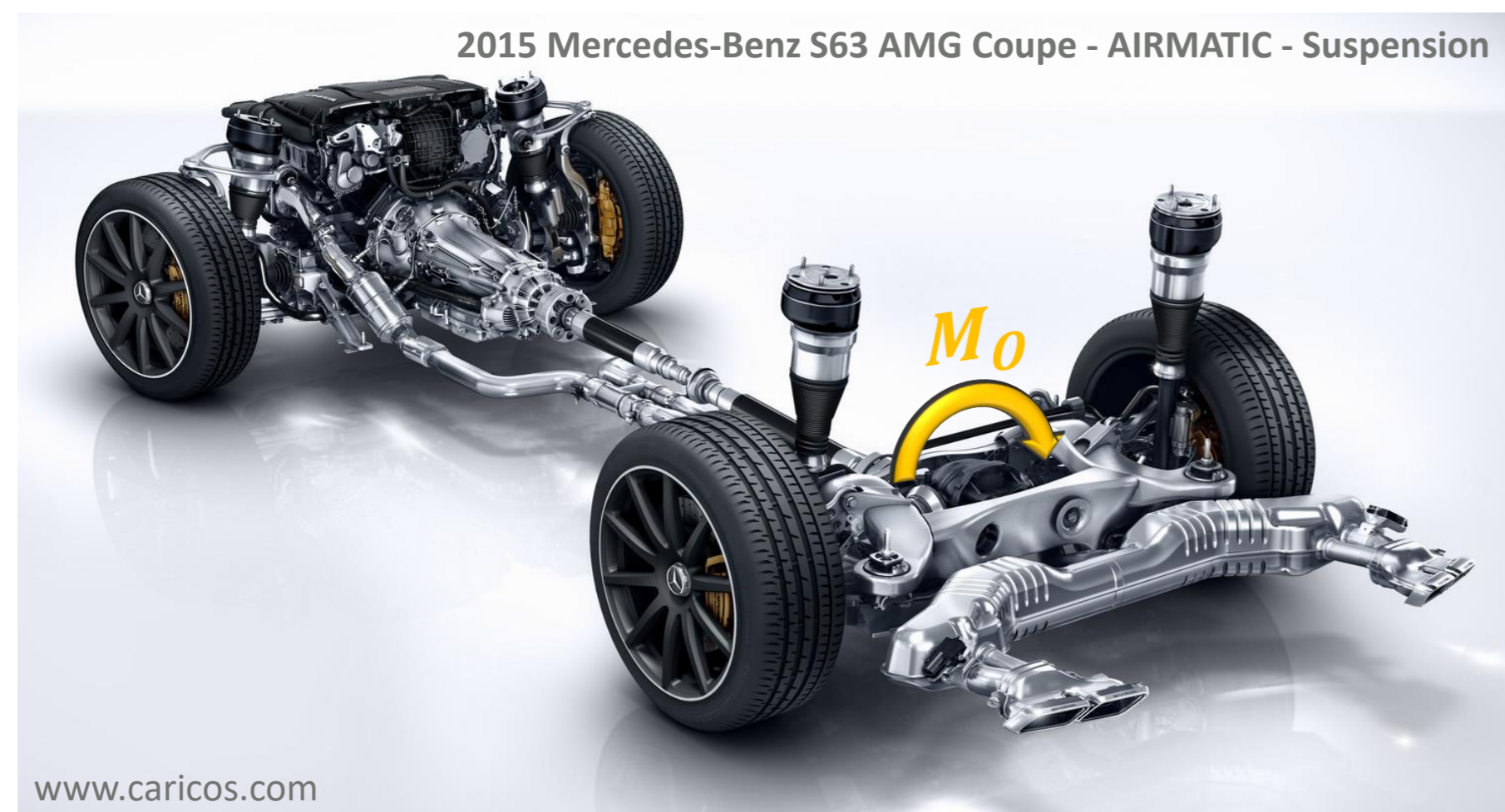
$$M > 0$$

$$M < 0$$

SKRĘCANIE WAŁÓW OBROTOWYCH

Zależność między mocą N a momentem obrotowym M_0

$$N = M_0 \cdot \omega \quad \left[W = Nm \cdot \frac{1}{s} \right]$$

M_0 - moment obrotowy [Nm],

ω - prędkość kątowa [$\frac{1}{s}$]

Jeżeli $\rightarrow$ ✓ prędkość obrotowa n [obr/min]
✓ moc N [kW] $\rightarrow$ to $\rightarrow$ $M_0 = \frac{N}{\omega}$
 $\omega = \frac{\pi n}{30}$ $M_0[Nm] = \frac{10^3 \cdot N[kW]}{\pi/30 \cdot n [obr/min]}$

$$M_0 \cong 9550 \frac{N[kW]}{n [obr/min]} [Nm]$$

SKRĘCANIE

Procedura rozwiązywania zagadnień skręcania

1. Uwolnić od więzów – warunki równowagi konstrukcji,
2. Zaznaczyć przekroje myślowe pręta,
3. Wyznaczyć momenty skręcające w każdym przekroju

$$\sum M = 0,$$

4. Wyznaczyć naprężenia tnące w każdym przekroju

$$\tau = \frac{M}{W_0} [MPa],$$

- Wskaźnik wytrzymałości przekroju na skręcanie
- Biegunowy moment bezwładności

$$W_0 = \frac{\pi d^3}{16} \quad \text{lub} \quad W_0 = \frac{J_0}{\frac{1}{2}D}$$

$$J_0 = \frac{\pi d^4}{32}$$

5. Wyznaczyć kąt skręcenia w każdym przekroju

$$\varphi = \frac{Ml}{GJ_0} [rad],$$

- W zadaniach statycznie wyznaczalnych
- W zadaniach statycznie niewyznaczalnych

$$\varphi_C = \varphi_I + \varphi_{II} + \dots \neq 0$$

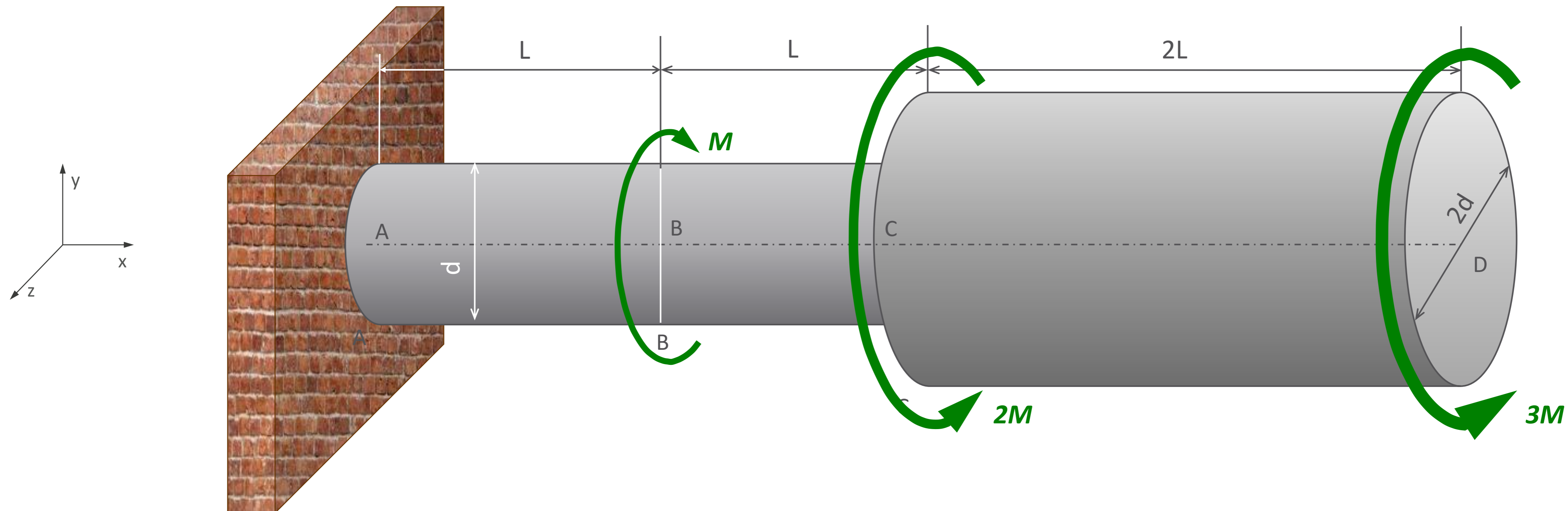
$$\varphi_C = \varphi_I + \varphi_{II} + \dots = 0$$

6. Narysować wykresy momentów skręcających, naprężeń tnących oraz kątów skręceń.

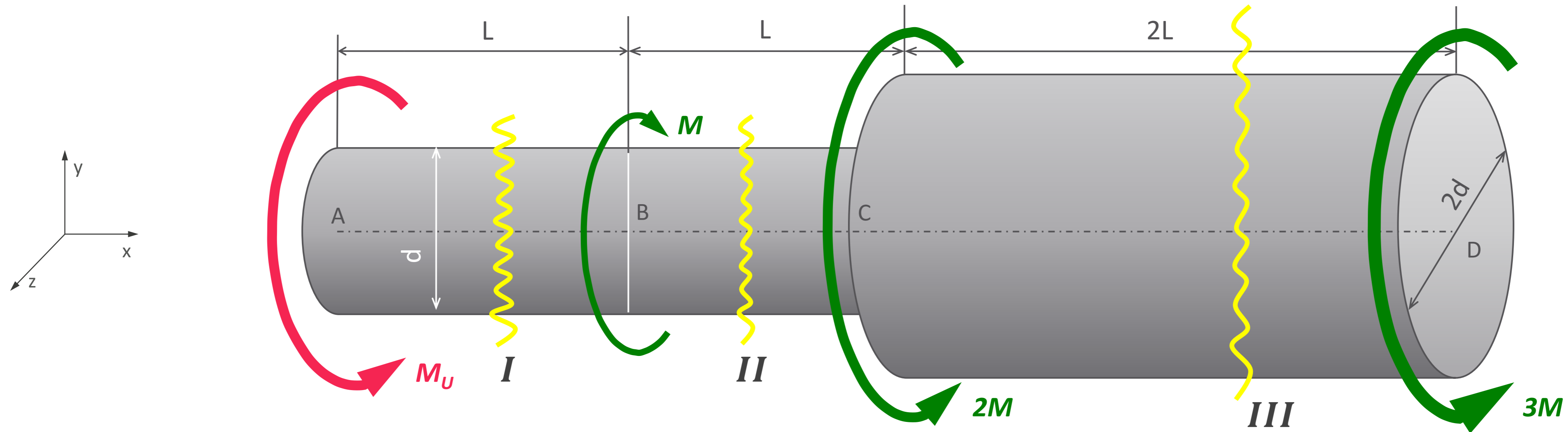
SKRĘCANIE

Zadanie

Dla jednostronnie utwierdzonego pręta o zmiennej średnicy, obciążonego momentem skręcającym M , wyznaczyć i narysować wykresy wewnętrznych momentów skręcających M_s , naprężeń tnących τ oraz kątów skręcenia ρ . Do obliczeń przyjąć dane: $M = 5 \frac{kN}{m}$, $d = 0,25m$, $L = 0,25m$, $G = 80 \cdot 10^3 MPa$.

SKRĘCANIE

1N - 1RS = 0 zadanie statycznie wyznaczalne

1. $\sum M_{AD} = 0$

3. $W_0 = \frac{\pi d^3}{16}$

5. $J_0 = \frac{\pi d^4}{32}$

2. $\sum M_{I,II,III} = 0$

4. $\tau = \frac{M}{W_0}$

6. $\varphi = \frac{Ml}{GJ_0}$

Równanie geometryczne przemieszczeń

$$\varphi_C = \varphi_I + \varphi_{II} + \varphi_{III} \neq 0$$